

szívesen, hogy a mostani igen alacsony nyomtatvány-díjtételek helyett a feltétlen drágább nyitott levélben — tehát a mainál drágábban — kelljen körözvényeit, stb. küldeni. (Magyar részről e kérdés tárgyalását l. még a Posta Évkönyv 1924. évi számában a 14. lapon, dr. báró Szalay Gábor „Zárt levél, — nyitott levél” c. cikkben.)

A kérdés a római kongresszus óta nem éledt fel újra. Azóta más baja-gondja van a világnak. Maradt tehát minden a régiiben.

Mi tehát a várható fejlődés? A nyitott levél — zárt levél terve tarifális nehézségek miatt még valószínűen pihenni fog. Talán lehetne a nyomtatványok terén kétféle díjszabást megszabni, egyet azok részére, amelyekben semmiféle utólagos bejegyzés nincs s egy másikat azok részére, amelyekben ilyenek vannak. Ezzel a kereskedelmi levelezés részére a nyitott levél megvalósulna. Itt is akadály, hogy az újítás a már élvezett kedvezményekkel szemben hozna rosszabbodást, amit nemzetközi forgalomban is aligha lehetne keresztülvinni.

A legutóbbi londoni kongresszuson Németország jött azzal az új gondolattal, amely belföldi forgalmában már részben életben is van. A javaslat szerint a posta fogadja el nyomtatványként a bármilyen sokszorosító eljárással előállított iratot, a feladandó példányszám kikötése nélkül, s engedje meg, hogy ahhoz a feladó a bármely küldeményre eddig is megengedett feljegyzéseken felül szorosan a szöveggel összefüggő, legfeljebb 5 szóból álló utólagos feljegyzést is írhasson.

A javaslat kétségtelen sokkal áttekinthetőbb, az ellenőrzés szempontjából könnyebb helyzetet teremtené, de a londoni kongresszus, illetőleg az azt előkészítő párisi bizottság azt nem találta elfogadhatónak. Valószínűen azért, mert az 5 szóig terjedő bejegyzések általános megengedése a küldemények egy nagy részét segítené át a drágább levelektől a túl olcsó nyomtatványokhoz. Ilyen nagy horderejű változás csak díjszabási változásokkal együtt valósítható meg.

Azt megjósolni, hogy mi a legközelebbi fejlődés útja, nehéz. Legvalószínűbb a kompromisszum, mely a megadott engedményeket nem bántja s újakat lehetőleg nem ad.

A régi magyarországi posták postakürtjelei s azok alkalmazása.

Ismerteti: Dr. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

Signaux de cornet de l'ancienne poste en Hongrie et leur application. Par le Dr. François Monus, secrétaire de poste roy. hongr. Les premières diligences entre Pest-Buda et Vienne. La poste imp. roy. indigne de confiance au point de vue de la nation hongroise. Création et propagation d'entreprises privées de transport. Abus avec le cornet de postillon. Ordonnance du baron Ottenfeld, directeur des postes de la Cour, au sujet des signaux de cornet de postillon et de leur application.

A XIX. század elején a posta szervezetében igen fontos változás történt azzal, hogy Ottenfeld Miksa báró, bécsi udvari postaigazgató, éjjel-nappal közlekedő, az eddiginél könnyebb szerkezetű postai gyors-

kocsikat közlekedtetett. Ezek a gyorskocsik (delizsánszok) hamarosan közkedveltek, elterjedtek lettek s a harmincas évek végén már naponta közlekedtek Pest—Buda—Bécs között.

Az újfajta gyorskocsi főképpen utasokat szállított, azonban gyorsasága miatt levélposta szállítására is felhasználták.

A posta azonban meglehetősen hitelét vesztt, megbízhatatlan intézmény hírében állott; a magyarországi reformmozgalmak alatt hatóságok, hivatalok, városok, vármegyék, közintézmények hivatalos levelezéseiknél lehetőleg nem vették igénybe, mert köztudomású volt, hogy a bécsi kormány egyesek leveleinek lefoglalásától, sőt felbontásától sem riad vissza, ha azt erőszakos politikai céljai elérésére szükségesnek tartja. Éppen ez volt az oka annak, hogy egyesületek, testületek hivatalos és magánlevelezéseiket saját embereikkel (a vármegyék pl. saját hajduikkal) továbbíttatták. Az a körülmény továbbá, hogy nálunk a kocsiposta és az utasszállítás nem tartozott a postaregale körébe, különféle magánvállalatok keletkezését tette lehetővé, amelyek igen gyorsan elszaporodtak s az utasok és csomagküldemények szállításán kívül levelek csempészésével is rendszeresen foglalkoztak. Ezek a különféle, ú. n. utasszállító vállalatok, amelyek a magyarországi járható utakat behálózták, a postakürt tiltott és meg nem engedett használatával maguknak bizonyos előjogokat vindikáltak, ami miatt igen gyakran a valóságos postafogatok hátrányban voltak és sokat késlek. E tekintetben rendet kellett teremteni s a rendezés munkáját Ottenfeld báró vállalta. Az 1839. évben kiadott „Postillon-Szolgálati-Utasítás”-ban foglaltak kiegészítéseképpen 1844. évi május hó 13-án a postakürtjelzések használatára új utasítást adott ki, hogy a kürtjelek használatánál az eddigi megtévesztések és zavarok megszűnjenek. Szükség volt azonban e rendelkezésre azért is, mert a postillonok (postakocsisok) saját kényük-kedvük szerint úgy és olyképpen fújták a postakürtöt, amint nekik jól esett, sőt voltak, akik egyáltalán nem használták a postakürtöt, hanem hangos ostopattogtatással jelezték megérkezésüket. Ottenfeld báró kiadott utasításában, ugyanakkor újból és nyomatékosan felhívta a postamesterek figyelmét a bécsi cs. kir. udvari rendőrség ama korábbi rendelkezésére is, mely szigorúan megtagadja, hogy a császár ő felsége fő- és székvárosában, de különösen és főképpen a k. k. Hofburgban és annak belsejében, éjjel a postakürt használata kerülendő, illetőleg annak hangja lármás ne legyen. A felséges császári ház tagjainak éjjeli nyugalma nem volt szabad a postakürt hangjával sem megzavarni.

Ottenfeld báró a postamesterek szolgálatában álló postillonok részére egységes, meghatározott kürtjeleket rendszeresített, amelyeknek kötelező használatát elrendelte.

Meghatározott kürtjelzést kellett adni:

1. minden posta indulásánál,
 2. minden szolgálati posta érkezésénél,
 3. különposta (extra-posta) érkezésénél,
 4. futár (kurir) posta érkezésénél;
- azonkívül külön jelzést kellett használni:
6. a lovak számának meghatározására,
 7. a postakocsik számának meghatározására,

8. valamely rendkívüli esemény vagy veszély esetére (Nothruf).
E kürtjelek a következők:

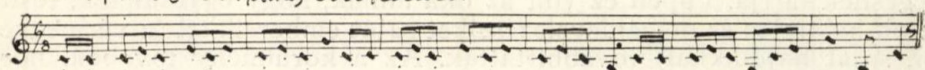
Posta indulásnál:

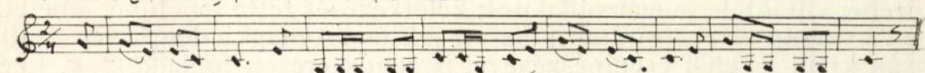
Szolgálati posta érkezésénél:

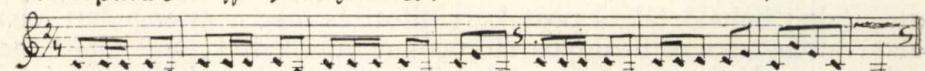
Különposta (kísérőposta) érkezésénél:

Futár (kurír) posta érkezésénél:

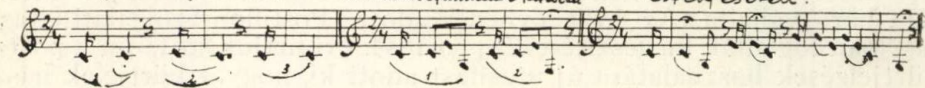
Lovasposta (estaffette) érkezésénél:

A lovak számával jelzésénél

A kocsik számával jelzésénél

Veszély esetén:

Az utasítás szerint, ha egy posta elindul az állomásról, a postillon mindig csak az egyszerű indulási jelet fujja, ha ellenben szolgálati posta érkezik az állomásra, a kocsik számát a főkocsi hozzászámítása nélkül jelzi, a lovak számát azonban mindig jeleznie kell, hogy azokról a postamester még a posta beérkezése előtt tudomást szerezzen s a megfelelő fölszerszámozott pihent lovokról idejében gondoskodhassék. Ha különposta, futárposta, lovasposta érkezik és a postaállomáson marad, a postakocsis csak egyszerű jelzést ad, a kocsi és a ló számának megjelölése nélkül. Ha azonban a különpostán utazók megérkezés után nyomban tovább akarnak utazni, úgy a különposta vagy futárjelen kívül a lovak számát és ha utasok is vannak és már emiatt is mellékkocsi kívántatnék, a kocsik száma is jelzendő.

Ha a lovasposta (estaffette) a legközelebbi állomáson csak rövid pihenőt tart s aztán tovább megy, az átmenő postillon a lovasposta kürtjelen kívül egy, esetleg több ló szükségességét tartozik jelezni. Egymás mellett elhaladó vagy egymással szembejövő postai járművek postakocsisai azt a jelet fujják, amely az illető postamenetre (rendes posta, különposta, futárposta, lovasposta) elő van írva, hogy a sürgősebb természetű futár- vagy különposta, akadály nélkül folytathassa útját. Ugyanígy járnak el akkor is, ha szűk hegyi útra, szakadékra, keskeny útra hajtanak, vagy továbbá, ha valamely város kapujához, avagy ha sorompók, út-, híd-, vámhivatalokhoz érnek.

Az előírt jelzést tartozik adni minden induló posta postillonja, ha

már teljesen indulásra kész és menetközben minden félóránban azt ismételni tartozik. Az ú. n. postillon veszély (Nothruf) jelzést csak akkor szabad fujni, ha a postakocsis valóban veszélyben van. Ilyenkor minden postamester, postakocsis, valamint minden postaalkalmazott, ha a jelzést hallja, a legrövidebb idő alatt köteles a hívás helyére sietni.

A postamestereknek szigorú kötelességük volt afelett őrködni, hogy minden postillon használható postakürttel legyen felszerelve és azon a megfelelő és előírt kürtjelet tisztán és érthetően fújni tudja.

Kimondja továbbá az utasítás, hogy amennyiben a postillonok az itt említett kürtjeleket — amelyek 1845. évi május 1-ével lépnek életbe — a mondott ideig meg nem tanulnák, a postaszolgálatból elbocsátatnak, akik pedig már szolgálatban vannak, azoknak félévi időhaladék engedélyeztetik. Minden újonnan szolgálatba lépett postillonnak, hat hónap leforgása alatt meg kellett tanulni az említett jelzéseket.

Büntető határozatokat is tartalmaz az utasítás, amennyiben kimondja, hogy ha valamely postillon egyáltalán nem, vagy nem megfelelő, avagy továbbá helytelen jelzést adna le, 10 kr. büntetéspénzt fizet, mely ismételt esetekben fokozódik. Mennyire súlyt helyez az utasítás a kürtjelek pontos és helyes leadására, illetőleg az e tekintetben felmerülő hanyagságok megtorlására, bizonyítja a következő intézkedés: az egyes postahivatalokat kötelezte az előforduló szabálytalanságoknak a főpostaigazgatósághoz, Ausztriában pedig a legfőbb udvari postaigazgatósági bírósághoz írásban való bejelentésre. A postillonokra kiszabott, illetőleg kirótt büntetéspénzt az érdekelt postamester az illetmény kimutatásban bevételben tartozott elszámolni.

További érdekes intézkedése még Ottenfeld báró utasításának, hogy városokban és más népesebb helyeken a postillonnak ostorral csattintva jeleket adni büntetés terhe alatt szigorúan tiltva volt. A vöröskabátos, fekete-sárga tollbokrétás rokonszenves postillonok, amint egy-egy városba vagy népesebb községbe érkeztek, olyan hangos ostorcsattogás-pattogással vonultak a postaállomás elé, hogy az egyéb fogatok lovai ágaskodva, prüszkölve nagy irammal vágattak el a postakocsik mellett, alaposan megrémítve a kocsikban ülőket.

Majdnem száz esztendő elfelejtett kedves romantikája, méla akkordjai szólnak hozzánk az itt közölt régi hangjegyekből, felejthetetlen édes-bús dallamukra örömmel figyeltek fel azok, akiknek poraikat is régen elfújta az új idők szele; akiknek épúgy örömet, bánatot hozott a posta, akárcsak nekünk, a ma lázasan agyonhajszolt embereinek.

A postakürt kedves hangjai ihlették meg a mérhetetlen szomorúság és bánat poétáját, Lenau Miklóst, aki egyik megkapóan szép versében így örökíti meg részünkre azt az érzést, mely őt a postakürt hangjaira elfogta: „Postakürtnek dallamát hallom messze, távol, s összébb szorul már szívem egyszerre szavától . . .”

